

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 307/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou HODOR advokátska kancelária, s. r. o., Vrátna 40, Košice, v mene ktorej koná JUDr. Radoslav Hodor, advokát a konateľ, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 C 15/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 34 C 15/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 34 C 15/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Košice I **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **410,92 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 34 C 15/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“).
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu je stranou sporu v tzv. antidiskriminačnom spore proti žalovanej [REDAKOVANÉ]

■■■■■ (žaloba na zákaz diskriminácie, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, pozn.), ktorý sa začal podaním žaloby na okresnom súde 24. mája 2019. Sťažovateľ, opíšuť chronologický priebeh napadnutého konania, uvádza, že okresný súd uznesením č. k. 34 C 15/2019-24 z 19. júla 2019 vyzval sťažovateľa na odstránenie vád podania – upresnenie výšky náhrady uplatnenej škody. Sťažovateľ písomným podaním z 20. augusta 2019 doplnil svoju žalobu v zmysle pokynov súdu a následne 20. novembra 2019 zaplatil súdny poplatok. Od momentu zaslania repliky sťažovateľa z 20. februára 2020 ostal okresný súd bezdôvodne nečinný (po dobu viac ako 2 rokov, pozn.) a v napadnutom konaní neuskutočnil žiadny úkon smerujúci k rozhodnutiu veci. Podľa sťažovateľa je postup okresného súdu poznačený zbytočnými priet'ahmi a hoci bola činnosť súdov v období od marca 2020 negatívne ovplyvnená pandemickou situáciou v súvislosti s ochorením Covid-19, nie je možné touto okolnosťou ospravedlniť pretrvávajúcu nečinnosť vo veci konajúceho súdu.

3. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a prikáže okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov. Súčasne sa sťažovateľ domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur a náhrady trov konania.

4. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 307/2022 z 24. mája 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

5. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov, doložených príloh a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Opíšuť chronologický priebeh napadnutého konania (bod 2 odôvodnenia tohto nálezu), sťažovateľ uvádza, že okresný súd bol po dobu viac ako dvoch rokov absolútne nečinný a do momentu podania ústavnej sťažnosti nebolo vo veci meritórne rozhodnuté, čím podľa neho došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Hoci podľa názoru sťažovateľa nemožno tzv. antidiskriminačný spor považovať za jednoduchú právnu vec (toto bližšie nešpecifikuje), nemožno tolerovať takú dlhodobú nečinnosť súdu. Zo súdneho spisu nevyplýva ani to, že by okresný súd nekonal v dôsledku toho, že čakal na vyžiadanie stanoviska, že by vec posudzoval alebo že mu v konaní bránili iné objektívne dôvody.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti sp. zn. 1SprV/218/2022 opísal chronologický prehľad procesných úkonov realizovaných v napadnutom konaní zdôrazňujúc, že vo veci je aktuálne nariadené pojednávanie na 28. jún 2022. K obsahu ústavnej sťažnosti

a príčinám vzniku zbytočných prietáhov sa okresný súd bližšie nevyjadril. Na výzvu ústavného súdu po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie okresný súd reagoval vyjadrením z 8. júna 2022, v ktorom jeho predseda poukázal na to, že od roku 2020 bola plynulosť a bezprietáhový priebeh súdnych konaní ovplyvnený mimoriadnymi opatreniami prijatými v súvislosti pandemickou situáciou spôsobenou ochorením Covid-19. Napadnuté konanie sa začalo 24. mája 2019 a po zabezpečení prípravy pred nariadením pojednávania nastalo obdobie, keď súdy v prevažnej časti roka (s výnimkou letných mesiacov) pracovali v obmedzenom režime. Navrhol, aby ústavný súd posúdil právo účastníka na rýchly a spravodlivý proces komplexne s prihliadnutím na uvedené mimoriadne obmedzenia.

III.2. Replika sťažovateľa

8. Sťažovateľ vo svojej replike stručne zopakoval svoje tvrdenie o nečinnosti okresného súdu v období od 27. januára 2020 do 21. apríla 2022, teda po dobu dvoch rokov a troch mesiacoch. Podľa jeho názoru okresný súd odoslal vyjadrenia žalobcov žalovanému 21. apríla 2022, teda až po tom, čo sa okresný súd dozvedel o podaní ústavnej sťažnosti. Doba nečinnosti okresného súdu nemôže byť podľa názoru sťažovateľa ospravedlnená opatreniami v súvislosti s ochorením Covid-19, pretože tieto nebránili v činnosti súdu, najmä pri realizovaní procesných úkonov, ktoré nevyžadovali osobný kontakt s účastníkmi konania (ako je aj zasielanie vyjadrení účastníkov).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je založená na jeho tvrdení, že k porušeniu jeho základného práva došlo nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

11. Ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodnutie o antidiskriminačnej žalobe o porušení zásady rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch, teda vec, ktorej povaha si vyžaduje zvýšenú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň obrátila osoba so žiadosťou o rozhodnutie (m. m. I. ÚS 19/00, I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07, I. ÚS 320/2018). V nadväznosti na uvedené je súčasne potrebné zdôrazniť, že tzv. antidiskriminačné spory zaradil zákonodarca v rámci kódexu civilného práva do druhej hlavy tretej časti Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) s názvom „Spory s ochranou slabšej strany“,

čím vyjadril určitú mieru procesnej ochrany vybraných subjektov práva v rámci konania pred všeobecnými súdmi, pričom zvýšená miera „procesných“ osobitostí by sa mala vzhľadom na pracovnoprávny aspekt napadnutého konania prejaviť aj v samotnom postupe okresného súdu.

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“); rozsudok ESLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96] zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

14. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie nie je možné hodnotiť ako právne zložité, keďže je súčasťou štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a ani zo strany okresného súdu nie je žiadnym spôsobom indikovaná právna alebo faktická zložitosť danej veci. Ústavný súd preto rezultuje, že doterajšia dĺžka vedeného súdneho sporu nie je závislá od zložitosti veci.

15. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V danom prípade ústavný súd z obsahu súdneho spisu nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu, ktoré by negatívne ovplyvnilo celkovú dĺžku napadnutého konania. Po podaní žaloby (24. mája 2019) síce bolo potrebné odstrániť vady podania (uznesenie okresného súdu č. k. 34 C 15/2019-24 z 19. júla 2019), sťažovateľ, resp. jeho právny zástupca však pristúpil k splneniu povinnosti aktívne a v súdom určenej lehote nedostatky žaloby v zmysle pokynov súdu odstránil (písomné doplnenie žaloby doručené okresnému súdu 20. augusta 2019). V kontexte doterajšej dĺžky napadnutého konania ústavný súd danú skutočnosť nepovažuje za prítateľnú na ťarchu sťažovateľa.

16. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Z obsahu súdneho súpisu je zrejmé, že okresný súd pristúpil k veci aktívne len v počiatkovej fáze napadnutého konania, keď po doručení žaloby 24. mája 2019 vyzval žalobcu na odstránenie jej nedostatkov (uznesenie č. k. 34 C 15/2019-24 z 19. júla 2019). Ďalšia aktivita konajúceho súdu bola zdecimovaná na procesné úkony doručovania žaloby na vyjadrenie podľa § 167 CSP a po doručení repliky žalobcu (27. januára 2020) ostal okresný súd bezdôvodne nečinný až do 21. apríla 2022, keď odoslal repliku žalobcu žalovanej (obdobie nečinnosti 2 roky a 3 mesiace). Overením

aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že vo veci bolo 28. júna 2022 uskutočnené prvé pojednávanie (čo je viac ako 3 roky po podaní žaloby), ktoré bolo odročené na účel ďalšieho dokazovania na 8. november 2022.

16.1 Ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní bezpochyby došlo k zbytočným priet'ahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené absolútnou nečinnosťou okresného súdu v období od 27. januára 2020 do 21. apríla 2022. Hoci po podaní ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa okresný súd obnovil plynulosť konania a vec 28. júna 2022 riadne prejednal na nariadenom pojednávaní, samotný časový rámec, v ktorom je možné predpokladať meritórne rozhodnutie sporu (aj s ohľadom na odročenie pojednávania na 8. november 2022, pozn.), nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

17. Napriek tomu, že priebeh napadnutého konania bol v rokoch 2020 a 2021 nepochybne poznačený aj objektívnou skutočnosťou spojenou s pandemickou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 a naň nadväzujúcimi zákonnými obmedzeniami vydanými v záujme zamedzenia šírenia tohto ochorenia, čo vzal ústavný súd pri rozhodovaní do úvahy, ako už bolo zmienené, napadnuté konanie sa začalo podanou žalobou 24. mája 2019, teda rok pred vypuknutím pandémie a i počas nej prevažovali obdobia, v ktorých okresnému súdu nič nebránilo v tom, aby v spore s'ťažovateľa konal.

18. S ohľadom na už zmienenú absolútnu nečinnosť okresného súdu preto ústavný súd uzatvára, že okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná. Je zrejmé, že procesný postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty s'ťažovateľa, a preto nie je zlučiteľný s jeho základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

19. Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku napadnutého konania od podania žaloby, ako aj skutočnosť, že vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, ústavný súd dospel k záveru, že v doterajšom priebehu napadnutého konania došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou okresného súdu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené základné právo s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu nie je napadnuté konanie právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde formuloval okresnému súdu príkaz konať (bod 2 výroku tohto nálezu), pričom tento je povinný postupovať striktne podľa zásad obsiahnutých v čl. 17 CSP.

21. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

22. Na tomto mieste ústavný súd považuje dať okresnému súdu do pozornosti, aby v ďalšom náležite využil procesné nástroje dané Civilným sporovým poriadkom a najmä postupoval striktne v súlade so zásadami koncentrácie konania (§ 153 – § 154), ako aj podľa § 181 ods. 2 a čo

najvčasnejšie si ustálil podklady pre určenie predmetu dokazovania, inak hrozí ďalšie porušovanie princípu procesnej ekonómie (čl. 17).

23. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľ v sťažnostnom návrhu požiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04).

23.1 Aj keď by podľa názoru ústavného súdu v konkrétnom prípade sťažovateľa zvyčajne prichádzalo do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ústavný súd nemohol toto finančné zadosťučinenie priznať, pretože sťažovateľ svoju žiadosť riadne neodôvodnil (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde) a uviedol len rozsah požadovaného zadosťučinenia, ktoré mu má byť podľa jeho názoru priznané z dôvodu porušenia ním namietaného práva. Ústavný súd z tohto dôvodu návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nemohol vyhovieť a toto mu nepriznal (výrok 4 tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Pri rozhodovaní o náhrade trov konania a výpočte odmeny za právne služby vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13a ods. 1, § 16 ods. 3 vyhlášky). Aplikujúc citované ustanovenia vyhlášky, rozhodol tak, že sťažovateľovi priznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 á 193,83 eur a režijný paušál dvakrát á 11,63 eur (príprava a prevzatie veci, podanie ústavnej sťažnosti) v sume 410,92 eur. Repliku sťažovateľa z 13. júna 2022 s prihliadnutím na jej obsah nevyhodnotil ústavný súd ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie a náhradu trov sťažovateľovi zaň nepriznal.

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa uvedeného v záhlaví tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP), a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu